

Čtrnáctideník o Evropské unii z české perspektivy

Speciální číslo „Ekologie a energetika“

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

dovolte nám představit Vám speciální vydání newsletteru, které se věnuje ekologickým a energetickým tématům. Věříme, že Vám následující řádky pomohou doplnit přehled o obou těchto aktuálních tématech. Více o českém členství v Evropské unii a zejména o předsednictví v Radě Evropské unie naleznete na www.predsednictvi.cz.

S pozdravem za Evropský program Výzkumného centra AMO,
Karel Ulík

V tomto vydání najdete

Renesance jaderné energetiky v EU
EU mírní optimismus ohledně biopaliv
Nabucco: Plané naděje?
Nařízení o limitech CO₂ pro osobní automobily

Mini-analýzy

Renesance jaderné energetiky v EU

Jana Drlíková, Jan Husák

Nedávné zastavení dodávek plynu výrazně připomnělo Evropské unii neutěšený stav její energetické bezpečnosti a rozvířilo další vlnu debat o větším využití jaderné energie. Ta se podílí na unijní výrobě elektřiny zhruba z jedné třetiny. Aktivní atomové elektrárny stojí v patnácti zemích EU a z jejich produkce těží i další členské státy. Přes minulá rozhodnutí o odstavení jádra v mnohých členských zemích se v kontextu snah o stabilní a diverzifikované zdroje dostává atomu nová pozornost a patrně nastává jeho renesance v EU. Momentálně se staví šest nových reaktorů ve čtyřech členských zemích a další státy se k výstavbě chystají.

Již v průběhu energetické krize zvažovaly Bulharsko a Slovensko spuštění svých odstavených reaktorů v Kozloduji a Jaslovských Bohunicích. Zastavení dodávek iniciovalo diskusi i ve státech s jaderným moratoriem. Itálie, jež atom odmítla v referendu rok po černobylské havárii, podepsala dohodu o jaderné spolupráci s Francií. Také Polsko se rozhodlo v důsledku schválení energeticko-klimatického balíčku a rusko-ukrajinského sporu do roku 2025 dokončit výstavbu alespoň dvou jaderných elektráren. Atom bude zřejmě důležitým tématem zářijových voleb v Německu, které mělo zavřít reaktory do roku 2020. Litva vážně zvažuje obnovu elektrárny Ignalina.

Změna atmosféry je pozorovatelná i na evropské úrovni. Evropský parlament vyzval Komisi, aby vypracovala „cestovní mapu“ pro investice do jaderné energetiky. Pozměňovací návrh, který žádal postupné odstavení jádra byl zamítnut. Komise je zatím opatrnější. V listopadu přišla s návrhem směrnice o jaderné bezpečnosti. Výbor pro životní prostředí a veřejné zdraví ve svém únorovém návrhu stanoviska tvrdí, že Komise směrnici připravila jen, „aby se nějaký předpis přijal.“ Jádro má však osobní podporu u komisaře pro energetiku Andrise Piebalgse.

Postoj české vlády je komplikován negativním postojem Zelených, který prosadili do Programového prohlášení vlády. Události posledních měsíců, velká podpora veřejnosti a úsilí premiéra Topolánka odpor Zelených postupně zmírňují. Rozvoj jaderné energetiky by se tak mohl stát nepsanou prioritou současného předsednického tria Francie, ČR a Švédska, kde vláda na počátku února navrhla odvolat třicet let starý zákaz stavby nových reaktorů.

EU mírní optimismus ohledně biopaliv

Václav Bacovský

Využití biopaliv v sektoru silniční dopravy mělo vést k redukci emisí CO₂. Myšlenka je jednoduchá: spalováním biopaliv se do atmosféry neuvolňuje více CO₂, než kolik jej v atmosféře koluje díky fotosyntéze. Evropská komise si tak v roce 2003 zadala cíl 2 % podílu biopaliv do roku 2005, 5,75 % do roku 2010 a nakonec i ambiciózní závazek 10 % do roku 2020.

Nejen že se málokdy daří takové závazky plnit (v roce 2007 byl podíl 2,6 %), ale navíc se objevily studie, které viní pěstování biopaliv z nebývalého růstu cen potravin v minulých letech. Vedle energetické náročnosti výroby biopaliv jsou zmiňovány i negativní zásahy do přirozených ekosystémů. Kritizována je také jednostranná podpora biopaliv na úkor jiných ekologických alternativ. I proto Evropská agentura pro životní prostředí (EEA) doporučila přehodnotit původní závazek. Prosincový klimaticko-energetický balíček stanovuje desetiprocentní podíl obnovitelné energie v dopravě do roku 2020 (tedy nejen biopaliv, ale také vodíku či elektřiny). Česká vláda přijala závazek desetiprocentního podílu biopaliv na spotřebě pohonných hmot již v roce 2007.

Určitou naději lze vkládat do tzv. biopaliv druhé generace. Na rozdíl od tzv. biopaliv první generace vznikajících transformací plodin jako je cukrová třtina, kukuřice, řepka olejná či některých dalších obilnin (tedy potravinové biomasy), je tzv. druhá generace založena na přeměně nepotravinové biomasy, což je např. lignocelulóza (z rychle rostoucích dřevin), energetický šťovík, dřevo, sláma,

dřevní štěpka či řezivo a další podobné „odpadní“ suroviny. Tato paliva by měla mít lepší energetickou i uhlíkovou bilanci, navíc přímo nekonkurují výrobě potravin. Jejich komerční využití ale připadá v úvahu nejdříve za pět let.

V ČR byl od 1. ledna 2009 zvýšen povinný podíl biosložky na 4,5 % u nafty a 3,5 % u benzínu. Překročení pětiprocentní hranice se však nedoporučuje kvůli případným poškozením některých dílů motoru.

Nabucco: Plané naděje?

Daniel Šitera

Plynovod Nabucco, trefně pojmenovaný po Verdiho opeře, jíž je přisuzován národně-osvobozenecský podtext vyzývající k povstání proti „zotročení“, by měl začít od roku 2014 přivádět do Evropy až 8 miliard krychlových metrů plynu za rok. Dosažení maximální kapacity 31 miliard m³/rok se očekává za dalších pět let. Toto z pohledu celkové plynové spotřeby EU (481 miliard m³/rok v roce 2007; 60 % pokrýváno dovozem) zanedbatelné číslo však představuje prizmatem původu přiváděné suroviny revoluci. Ekonomiky střední a jihovýchodní Evropy, oběti rozmarů ruské a ukrajinské oligarchie, by se díky němu vymanily ze smrtící závislosti na jediném zdroji. Nabucco totiž nabízí jak novou trasu, tak nové zdroje. Toto energetické *risorgimento*, které Evropská komise zařadila do svého dotačního programu Trans European Energy Networks, však vzbuzuje pochybnosti jak na straně dodavatelů, tak odběratelů. Ani středoasijská mise předsedy Evropské rady Mirka Topolánka v polovině února 2009 mnoho nevyjasnila.

Využití bezprostředního šoku z nedávné plynové krize a svolání summitu Nabucco do Budapešti lze považovat jen za malou útěchu. Evropská komise sice 28. ledna přislíbila projektu 250 milionů EUR, dotace byla však vzápětí snížena na 200 milionů. Samotná existence balíčku zahrnujícího zmíněnou sumu je navíc po posledních setkáních evropských energetických ministrů a ministrů zahraničí na vážkách. Ani politická podpora mezi členskými státy není příliš vysoká. Především Německo a Itálie nevidí důvod, proč by měly dávat všanc své nadstandardní vztahy s Ruskem, které sveřepě brání svou výsostnou pozici mezi evropskými dodavateli plynu. Věnují se proto raději vlastním projektům: Berlín se drží Nord-Streamu, zatímco Řím lobuje za konkurenta Nabucca – rusko-italský South-Stream. Zastáncům proto nezbyvá nic jiného než doufat v čitelnější výsledky březnové Evropské rady a květnového summitu o jižním koridoru, kde se české předsednictví pokusí otazníky kolem plynovodu vyjasnit.

Nařízení o limitech CO₂ pro osobní automobily

Ondřej Pícka

Součástí v prosinci přijatého klimaticko-energetického balíčku je i nařízení o limitech emisí CO₂ pro osobní automobily, které se na celkových emisích podílejí asi 12 % a jejich podíl roste. Návrh nařízení z prosince 2008 stanovil pro každou automobilku (včetně zahraničních) limity pro emise vyráběných vozů. Jejich výše se odvíjí od hmotnosti a měly by začít platit v roce 2012. Průměrné

auto mělo v tomto roce podle normy emitovat 130 g CO₂/km. O návrh se strhla bitva mezi lobbyisty automobilového průmyslu a ekologických organizací, jednotlivé státy se snažily zvýhodnit automobily vyráběné na jejich půdě.

Francie, kde domácí výrobci produkují malé a relativně ekologické vozy, měla zájem spíše na přísnější regulaci. Nakonec však dokázala pro úspěch svého předsednictví ustoupit z původního stanoviska. Navrhla zmírnění předpisu v prvních letech, čímž vyšla vstříc koalici vedené Německem (do které patřila i ČR). Oproti původnímu návrhu Komise tak vedle dalších změn nemusí od roku 2012 limity splňovat všechny automobily, ale pouze 65 % flotily každé z automobilek, přičemž tento podíl bude stoupat až na 100 % v roce 2015.

Překvapivě obtížnější než jednání v Radě bylo dosažení souhlasu s kompromisním návrhem v Evropském parlamentu, který stál za původním návrhem. Jeho ochotu k dohodě bezesporu zvýšila prohlubující se krize v odvětví. Podle propočtů Komise by přijetí návrhu v původním znění vedlo ke zvýšení cen automobilů asi o 1 300 EUR, což by působilo proti snaze odbyt aut zvýšit. Konečné znění nařízení je úspěchem pro automobilky. Zatímco ekologové kritizují další ústupek od původně stanovených cílů, výrobci označili limity za přísné, ale na rozdíl od původního návrhu jej neodmítli.

Komentované zprávy

Unijní „šrotovné“

Že může jít ochrana životního prostředí ruku v ruce s businesssem, se snaží ukázat diskutovaná iniciativa tzv. „šrotovného“. Klesající poptávku po nových autech, jež některé automobilky nutí parkovat nová vozidla „na moři“, se více než polovina vlád EU snaží oživit zavedením podpor na nákup nových vozů, jež jsou ve srovnání se svými předchůdci nesrovnatelně ekologicky čistší. Situace je paradoxní v tom, jak si předsednictví vyměnilo role s Evropskou komisí. Zatímco místopředseda vlády Vondra apeloval na Komisi, aby připravila společný evropský postup, ta se toho zříká s tím, že by tento problém měl být řešen na národní úrovni.

Topolánek hledal spojence v Kaspické oblasti

Současný předseda Evropské rady se v polovině února postupně setkal s prezidentem Kazachstánu, Turkmenistánem a Ázerbájdžánem. Český premiér si připravoval půdu pro konkrétnější podporu plynovodu Nabucco a projekt východního partnerství EU. Píhou na kráse zůstává porušování lidských práv a autoritativní charakter středoasijských republik.

Hamburk a Stockholm prvními vítězi soutěže o „Evropské zelené město“

Města Hamburk a Stockholm byla 23. února vyhlášena komisařem pro vědu a výzkum Janezem Potočником za první vítěze soutěže European Green Capital. Cenu si odnesla za environmentální přístup k územnímu plánování a rovněž za výsledky v zlepšování kvality života obyvatel. Švédská metropole, která chce být do roku 2050 zcela nezávislá na fosilních palivech, se stane „zeleným městem“ pro rok 2010. O rok později převezme žezlo Hamburk. Do soutěže se přihlásila i Praha, do užšího výběru kandidátů se „překvapivě“ nedostala.

Rozhovory na webu PREDSEDNICTVI.CZ

„Po plynové krizi nemůže energetika zůstat úplně při starém. Je zde několik oblastí, kde se dá působit. Nabucco je velmi složitý projekt, těžko si v nejbližší době představit průlom. Obnova jaderné energetiky je na spadnutí. Myslím, že je v podstatě nevyhnutelná. Je ale ještě jedna důležitá oblast, kde bychom mohli přispět a kde existuje konsensus EU - propojení energetických sítí, které jsou dnes stále hodně národní, maximálně regionální, ale nikoli evropské. Když už se dostane plyn nebo energie do Evropy, tak se nedá bez problému rozvést z jednoho konce na druhý. Lepší propojení těchto sítí je jedna z českých priorit.“

Petr Drulák, ředitel Ústavu mezinárodních vztahů, 1. března 2009. [Celý rozhovor](#)

„Nabucco je pouze malou součástí celkového řešení - to musí být mnohem širší, komplexnější. Myslím si, že projekty North Stream a South Stream by diverzifikaci výrazně pomohly. Rusko, přes všechno, co se tam v posledních letech stalo, zůstává surovinovou velmocí v tom smyslu, že závisí na vývozu surovin – ropy, zemního plynu, některých kovů atd. Pokud by přestalo vyvážet plyn do Evropy, tak (mimořádně, odhaduje se, že letos by samotný Gazprom mohl generovat až 9% ruského HDP, což je obrovský podíl) trátí příjem deviz a jeho HDP prudce poklesne.“

Bohuslav Litera, Fakulta sociálních věd UK, 28. února 2009. [Celý rozhovor](#)

„Pokud vím, Moskva se oficiálně k roli ČR jako předsedající země zatím nevyjadřovala. Nicméně neoficiálně ruské politické a byrokratické elity nepovažují ČR, ani ostatní země střední Evropy, které byly součástí tzv. sovětského bloku, za rovnocenné partnery. V Rusku vládne silná velmocenská rétorika. Moskva upřednostňuje privilegované vztahy s nejvýznamnějšími evropskými státy jako Francie, Německo či Itálie. Kromě toho je Rusko nespokojené s tím, že ČR, tak jako ostatní země bývalého Sovětského bloku, rozumí charakteru procesů, které v Rusku probíhají. A tyto procesy mohou v Evropě vyvolávat pouze obavy.“

Jurij Fedorov, analytik a politolog, 26. února 2009. [Celý rozhovor](#)

„Projekt Nabucco podporujeme, přestože se přímo nedotýká Slovinska. Rozšiřuje ale počet tras a stejně tak počet dodavatelů plynu, což je velmi důležité. Jediný problém jsou technické detaily, které prozatím nebyly dopracovány: nebude dostatek plynu, aby naplnil plynovod. Proto musíme nadále projekt studovat, ale v jádru je to to, co Evropa potřebuje, totiž nespoléhat na jediný zdroj.“

Samuel Žbogar, ministr zahraničí Slovinska, 26. února 2009. [Celý rozhovor](#)

Tipy na publikace

Stiftung Wissenschaft und Politik

Práce Jensa Hobohma „[More Natural Gas For Climate Protection: Opportunities and Risks of an Expanded Gas Strategy for the European Energy Supply](#)“ se věnuje podílu zemního plynu na ochraně životního prostředí. Rozšíření využití zemního plynu, považovaného za nejčistší fosilní palivo, by podle autora zajistilo bezpečnější a konkurenceschopnější dodávky energie.

Institut Français des Relations Internationales (IFRI)

Co stojí za nedostatkem investic na energetickém trhu a jaké to bude mít důsledky? Existuje spojení mezi finanční a energetickou krizí a jakou úlohu v něm hrají vlády zemí? Odpovědi a návrhy řešení přináší publikace Jana Kepplera a Christiana Schülke „Investing in the Energy Sector: An Issue of Governance“.

Fundación para las Relaciones Internacionales y el Diálogo Exterior (FRIDE)

Energetické spolupráci EU a Iráku se věnuje práce „EU-Iraq Energy Co-operation: Missing the Point?“ Edwarda Burkeho. Produkce Iráku, vlastníci třetí největší zásoby ropy na světě, zůstává daleko za svým potenciálem. S ohledem na jeho význam pro evropskou politickou a ekonomickou bezpečnost by se Unie podle autora měla mnohem více zajímat o situaci irácké energetiky.

Institut für Strategie- Politik- Sicherheits- und Wirtschaftsberatung

Pro zájemce o komplexní pohled na současný ruský energetický imperialismus nejenom v Evropě doporučujeme práci „The Prince of Rosh: Russian Energy Imperialism and the Emerging Eurasian Military Alliance of the Shanghai Cooperation Organisation“. Autorka analyzuje energetické, ekonomické i vojenské dopady moskevské politiky. Věnuje se iniciativám South Stream a North Stream, ale i ruskému působení na Blízkém východě.

Pozvánky

Konference: Building Consensus about EU Policies on Democracy Support

Kdy: 9. - 10. března 2009

Kde: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, Loretanské náměstí 5, Praha 1

Pořadatel: České předsednictví EU, Evropská komise ve spolupráci s European Partnership for Democracy (EPD), Association for Democracy Assistance and Human Rights (DEMAS)

[Více](#)

Konference: 9. energetický kongres ČR

Kdy: 10. – 12. března 2009

Kde: Andel's hotel Praha, Stroupežnického 21, Praha

Pořadatel: Business Fórum

Hosté (např.): lord Nigel Lawson - státní tajemník pro energetiku a ministr financí Margaret Thatcher, dnes člen Horní komory britského parlamentu

[Více](#)

Konference: Dopady legislativy EU na český automobilový a energetický průmysl

Kdy: 16. března 2009, od 13:00 hod.

Kde: Fakulta sociálních studií MU, Joštova 10, Brno

Pořadatel: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, Evropská lidová strana-Evropští demokraté a Konrad-Adenauer-Stiftung

Hosté (např.): Radek Špicar - ředitel vnějších vztahů Škoda Auto, Pavel Šolc - ředitel sekce plánování ČEPS, Petr Duchoň - poslanec Evropského parlamentu

[Více](#)

Konference: Směrem k e-Environment

Kdy: 25. – 27. března 2009

Kde: Hotel Corintia Towers, Kongresová 1, Praha

Pořadatel: České předsednictví EU

[Více](#)

Očekávané události

Směrnice o průmyslových emisích

Evropský parlament bude 10. března diskutovat návrh směrnice o průmyslových emisích, jejímž cílem je upravit a nahradit současných 7 směrnic upravujících průmyslové emise. Nepředpokládá se však, že by byl mezi Radou, Komisí a Parlamentem v dohledné době nalezen kompromis.

Zasedání Evropské Rady 19. – 20. března

České předsednictví se zde pokusí akcentovat alternativy řešení problémů evropského energetického trhu. Řešení vnitřních otázek by rádo vidělo ve znamení liberalizace, řešení vnějších vztahů ve znamení diverzifikace. Na agendě je také otázka společného postoje Unie k novému klimatickému balíčku nahrazujícímu Kjóto. [Více](#)

Modernizace tranzitního systému Ukrajiny

V Bruselu se 23. března uskuteční Mezinárodní investiční konference o modernizaci přepravního systému plynu na Ukrajině. Setkání pořádá Evropská komise ve spolupráci s Ukrajinou. Jeho cílem je zvýšení efektivity, transparentnosti a spolehlivosti tranzitu přes ukrajinské území. [Více](#)

Newsletter vyjadřuje názory autorů. Názory vyjádřené v textu nemusí být nutně stanoviskem Asociace pro mezinárodní otázky.

Koordinátor projektu: Karel Ulík Tajemnice: Lenka Ryjáčková Mini-analýzy: Václav Bacovský, Jana Drlíková, Jan Husák, Ondřej Picka, Daniel Šitera Komentované zprávy: Katarína Lokšová Rozhovory: Ivana Jemelková Tipy na publikace: Katarína Lokšová, Jana Srpová Pozvánky: Jana Srpová Očekávané události: Daniel Šitera, Karel Ulík Korektury: Lenka Ryjáčková (koordinátor) Odborná editace: Václav Bacovský, Ivana Jemelková, Karel Ulík Grafický návrh: Side2 Šablona: Petr Netuka Sazba: Josef Vomáčka Kontakt na redakci: newsletter.ep@amo.cz

---

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) Žitná 27, 110 00 Praha 1 Tel./Fax: +420 224 813 460 E-mail: info@amo.cz / www.amo.cz

---

© Asociace pro mezinárodní otázky 2009
